

Novela zakona o gospodarskih družbah omejuje sklepanje poslov

Jure Mercina, pravni svetovalec,
Taxgroup
evronaevro@finance.si

Novela zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1D) naj bi odpravila nasprotje interesov vodstva družbe pri sklepanju pravnih poslov z drugimi družbami, v katerih imajo sami ali njihovi ožji družinski člani lastniški delež, očitno pa bo največ sivih las povzročila povezanim osebam in družinskim podjetjem.

Namen zakonodajalca ob sprejemanju novele ZGD-1D je bil jasen in v svoji osnovi tudi legitimen. Od 18. maja 2011 lahko poslovodstvo, prokurist in izvršni direktor delniške družbe ali družbe z omejeno odgovornostjo sklene pravni posel z drugo družbo, v kateri:

- ▶ ima sam, ali njegov ožji družinski član, ali vsi skupaj delež, ki dosega desetino osnovnega kapitala, ali
- ▶ je sam ali njegov ožji družinski član tihi družbenik druge družbe ali
- ▶ je udeležen pri njenem dobičku na katerikoli drugi pravni podlagi,

le s soglasjem nadzornega sveta ali upravnega odbora družbe. Če družba teh organov nima, mora soglasje dati skupščina. Član organa, ki odloča o soglasju, ne sme sodelovati pri odločanju, če je tudi sam ali njegov ožji družinski član družbenik ali tihi družbenik družbe, s katero se sklepa posel, ali je udeležen pri dobičku te družbe na katerikoli drugi pravni podlagi.

Ničnost posla

Novela ZGD-1D kot sankcijo, če soglasje k sklenitvi pravnega posla v nasprotju z zakonom ni bilo dano, določa ničnost pravnega posla. V primeru ugotovljene ničnosti velja, kot da pravni posel ni bil nikoli sklenjen, zaradi česar mora vsaka pogodbeni stranka vrniti drugi vse, kar je prejela na podlagi takega pravnega posla. Če vračilo ni več mogoče oziroma narava tistega, kar je bilo izpolnjeno, nasprotuje vrnitvi, pa mora dati ustrezno denarno nadomestilo po cenah v času, ko je izdana sodna odločba, s katero je ugotovljena ničnost. Poleg ničnosti pomeni sklenitev tovrstnega pravnega posla brez soglasja oziroma obvestila o njegovi sklenitvi tudi prekršek, ki se kaznuje z globo od štiri tisoč do pet tisoč evrov.

Največ težav za skupino podjetij in družinska podjetja

Medtem ko se zdi taka določba morda smiselna pri velikih družbah (pogosto v državni lasti), kjer je poslovodstvo lahko kakšen posel skrilo nadzornemu svetu ali skupščini, pa bo v praksi najbolj zagrenila poslovanje družbam znotraj skupine in družinskim podjetjem. V nadaljevanju sta opisana dva praktična primera, pri katerih so razvidne težave, ki jih prinaša novela.

Primeri, ko posel postane ničen

Vzemimo prvi primer, ko imata osebi A in B vsaka v polovični lasti družbi X, d. o. o., in Y, d. o. o. V družbi Y, d. o. o., je oseba A tudi di-

rektor. Družba X, d. o. o., se ukvarja s trgovino na debelo in dobavlja blago različnim ponudnikom, med drugim tudi povezani družbi Y, d. o. o., ki se ukvarja s trgovino na drobno.

Po noveli ZGD-1D bi direktor družbe Y, d. o. o., zaradi dejstva, da je lastniško udeležen v družbi X, d. o. o., pred sklenitvijo posla z družbo X, d. o. o., potreboval soglasje skupščine družbe, ki jo kot družbenika sestavlja osebi A in B. Ker novela določa, da člani skupščine, ki so tako kot direktor lastniško udeleženi v drugi družbi, ne smejo sodelovati pri odločanju, skupščina v konkretnem primeru ne more dati soglasja k sklenitvi posla. Ker soglasja ni, je pravni posel med X, d. o. o., in Y, d. o. o., ničn, direktor A pa je izpostavljen tveganju globe v višini več tisoč evrov. Družba Y, d. o. o., torej ne more nabavljati blaga od družbe X, d. o. o., za namene svoje dejavnosti.

Poglejmo drugi primer, ko sta oče in sin družbenika v d. o. o., ki se ukvarja z dejavnostjo prevoznitva. Direktor družbe je sin. Mama ima svoj enoosebni d. o. o. in opravlja dejavnost računovodskega servisa. Mama bi želela opravljati računovodske storitve tudi za d. o. o. svojega moža in sina.

Ker novela ZGD-1D zahteva soglasje skupščine tudi takrat, kadar je v drugi družbi lastniško udeležen ožji družinski član direktorja, bi bilo v konkretnem primeru treba pridobiti soglasje skupščine. Ker skupščina zaradi družinske povezave ne more dati soglasja, je tak pravni posel ničn. Po črki

zakona torej mamin d. o. o. ne more opravljati in zaračunavati računovodskih storitev d. o. o. v lasti njenega moža in sina.

Novela omejuje pogodbeno svobodo strank

Na prvi pogled se zdi, da novela ZGD-1D ni bila pripravljena najbolj premišljeno in da bo le težko dosegla svoj namen. Soglasju skupščine oziroma drugega organa družbe se je namreč mogoče izogniti z vključevanjem drugih, ki niso neposredno lastniško povezane. Na drugi strani pa novela močno omejuje in posega v pogodbeno svobodo strank v primeru poslovanja med povezanimi osebam in med manjšimi družinskimi podjetji. Postavlja se celo vprašanje, ali ni prisilno omejevanje sklepanja preveč restriktivno v primerih, ko so vse pogodbeni stranke in lastniki zainteresirani za sklenitev določenega pravnega posla, s čimer posega v ustavnopravne svoboščine.

Država se je s sprejetjem te novele postavila v precej nenavaden položaj, ko ščiti lastnike družb pred ravnanjem vodstva družbe, pri čemer pozablja, da vodstvo družbe imenujejo in ji pravila delovanja določajo prav njihni lastniki. Verjetno bi bilo zato bolj smiselno, da bi se take omejitve namesto na zakonodajni ravni sprejemale na ravni vsake družbe posebej (v statutu ali družbeni pogodbi), kjer bi lastniki sami ocenili, da obstaja potreba po takih omejitvah. ●